

Buitengewoon knap, dat elk lijntje op een paneel een ragdunne oplichtende koperen strip is die in het hout is gedreven. Tussen die strips worden de kleuren aangebracht. Uiterst precies, zwaar en tijdrovend werk van anoniem gebleven vakmensen. Als museumbezoekers die lijntjes ontdekken, is de betoverende verwondering op hun gezicht te lezen. Zonder vakmensen geen kunst, want Marie bracht die strips niet zelf aan. (Zie de *Tentoonstellingsagenda* en de *Excursie* op 5 oktober jl.)

Soms komt er bij goed vakmanschap helemaal geen kunstenaar aan te pas, maar heeft een vakman een object zo knap en mooi gemaakt dat je ervan staat te kijken. Als er dan ook nog een verhaal aan vastzit kan ons zo'n object ontroeren. Dat is het geval bij de schoen van Eef de Hilster in de rubriek *Kunst bij huis*. Vaardig gemaakt door zijn betovergrootvader en inderdaad ontroerend mooi door zijn eenvoud.

Soms is een mooi verhaal alleen al de moeite waard. Zo heeft Ewout van der Dussen, de kleinzoon van Bernard Blommers, die zijn vriend Mesdag heeft geholpen bij het schilderen van het Panorama van Scheveningen, een prachtig verhaal over een wandkleed uit de 16e eeuw (jawell!). Dat kleed zou Blommers als dank voor zijn vriendendienst aan Mesdag cadeau hebben ontvangen. Geen werk uit 'onze' periode, maar dat doet er hier minder toe.

Zijn we hier dan wel zuiver in de leer? Ik denk het wel. Flexibel zijn we wel, maar we nemen onze doelstelling niet angstvallig nauw. Ook een boeiend zijpad dat een verbinding heeft met kunst uit 'onze periode' is de moeite waard. We plaatsen het tapijtverhaal, omdat we een zwak hebben voor verhalen van nazaten van kunstenaars. Die nazaten hebben

immers de Stichting Schone Kunsten 1900 opgericht, waar de VVNK uit voortgekomen is. De moraal van deze bespiegelingen is eigenlijk dat we altijd zijn te porren voor een mooi achtergrondverhaal. Neemt u de handschoen op?

Veel leesplezier!

Eddy Engelsman

Bestuurslid gezocht.

Vele handen maken licht werk. Zo gaat het ook in het bestuur van de VVNK. Taken worden in de vijf bestuursvergaderingen per jaar verdeeld en bepaalde taken worden veelal door bepaalde bestuursleden verricht. Maar het komt ook voor dat iemand door veel werk of bezigheden, door ziekte of iets anders hulp kan gebruiken. Daarvoor zoeken we een soort vliegende kiep, een 'meedraaiend bestuurslid zonder portefeuille' dat van variatie houdt, kan bijspringen als het nodig is en waar nodig ondersteuning kan bieden. Bent u zo iemand, vindt u het leuk om op deze manier een bijdrage aan onze Vereniging te leveren? Ziet u daar mogelijk wat in, en wilt u daar graag eerst over praten, neemt u dan contact op met de voorzitter, Eddy Engelsman, voorzitter@vvnk.nl / tel. 06-20204711, of de secretaris, Maarten Nubé, secretaris@vvnk.nl / tel. 06-42607416.

EVENEMENTEN

Op 21 augustus was er een geslaagde excursie naar Museum het Schip, voor de

tentoonstelling over de architect Bruno Taut. Vanwege de corona-maatregelen waren er slechts weinig plaatsen, maar die waren dan ook vrijwel meteen volgeboekt. De lezing werd gehouden door Floris Weekhout, medewerker van Het Schip. VVNK-evenementencoördinator Irene van Geest bedankt hem hier (zie foto).

Ook in oktober en november zullen er kleinschalige excursies zijn. Informatie komt op de website en uitnodigingen zullen per e-mail worden verzonden.

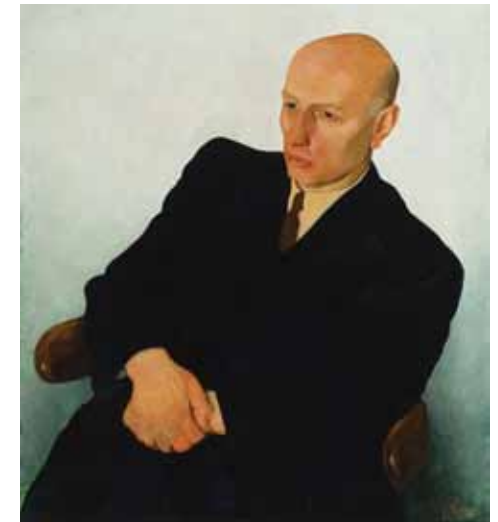
ZELDZAME KALENDER VAN HENK MEIJER

Sipke van de Peppel

Henk Meijer heeft als tekenleraar aan de Academie van Beelden Kunsten in Den Haag menig kunstenaar opgeleid. Onlangs dook bij een veiling een onbekende kalender op van deze in Groningen geboren kunstenaar.

Henk Meijer (1884-1970) kreeg zijn eerste tekenlessen van de Groningse landschapschilder Bernardus Bueninck. In 1899, toen hij veertien jaar oud was, mocht Meijer naar de tekenacademie Minerva en in 1904 werd het jonge tekentalent toegelaten tot de Rijksacademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam, waar hij onder meer les kreeg van Antoon Derkinderen (1959-1925).

Afb. 1. Portret van Henk Meijer door zijn vriend en mededocent Paul Citroen, collectie Museum De Fundatie.

In 1905 kreeg Meijer een koninklijke subsidie voor de vrije schilderkunst. Deze aanmoedigingsprijs was in 1871 ingesteld door koning Willem I om talentvolle studenten aan de tekenscholen financieel te ondersteunen. Ook na zijn opleiding viel Meijer herhaaldelijk in de prijzen. Zo won hij in 1913, vijf jaar na het behalen van zijn diploma aan de Rijksacademie, de Willink van Collen-prijs voor jonge kunstenaars.

In 1914 deed Meijer mee aan de driejaarlijkse prijsvraag van het Vrouwe Vigelius-legaat, dat werd beheerd door de Rijksacademie. Zijn inzending met als motto 'Nieuw Testament' werd door de jury - voorgezeten door Derkinderen - een 'kranige prestatie' genoemd en beloond met de eerste prijs in de categorie van 'het schoonste schilderij op historisch terrein, hetzij vaderlandsch of Bijbelsch onderwerp'.

Afb. 2. Henk Meijer, portret van Michel de Klerk, collectie Amsterdam Museum.

Meijer ontving naast een geldbedrag van 500 gulden ook de extra geldprijs van duizend gulden, die maar eens in de negen jaar werd uitgereikt.

Hoofddocent

In het begin van zijn carrière werkte Meijer als zelfstandig schilder, tekenaar, illustrator, lithograaf en boekbandontwerper in Amsterdam en Haarlem. Zijn werk werd onder meer getoond op groepsexposities van kunstenaarsverenigingen Sint Lucas en Arti et Amicitiae. In 1919 werd hij aangesteld als lector voor de avondmodeltekenklas aan de Rijksacademie. Twee jaar later verruilde hij Amsterdam voor Den Haag, waar hij van 1921 tot 1950 hoofddocent tekenen aan de Academie van Beeldende Kunsten was (afb. 1).

Naast zijn docentschap aan de Haagse Academie schilderde Meijer vooral portretten en stillevens. Bekende werken van zijn hand zijn de portretten van collega-kunstenaars als August Allebé, Paul Citroen, Hendrik Haverman, Willem Schrofer, Bon Ingen-Housz, Jan Musch en architect Michel de Klerk (afb. 2). En nu dus ook vier gelithografeerde kalenderbladen voor Verzekering-Maatschappij Holda te Amsterdam.

Opvolger van Hart Nibbrig

'De Holda', opgericht in 1895 en vernoemd naar de Germaanse godin van geboorte en dood, was de eerste Neder-

Afb. 3. Kalenderplaat uit 1903, collectie Rijksmuseum.

landse arbeidsongeschiktheidsverzekering, destijds 'werkkrachtverzekering' genoemd. 'Onontbeerlijk voor wie van zijn beroep afhankelijk is. Uitkeeringen bij ziekten, ongelukken en organische gebreken. Niets uitgesloten', aldus een krantenadvertentie uit 1900.

Begin 1900 begon de verzekeringsmaatschappij met de uitgave van een jaarkalender voor haar klanten en relaties. Voor de vormgeving werd de neo-impressionistische schilder Ferdinand Hart Nibbrig (1866-1915) ingeschakeld, die jaarlijks vier kalenderbladen maakte met plattelandstaferelen die de vier seizoenen verbeelden (afb. 3). De prenten zijn gelithografeerd in zachte pastelkleuren, die Hart Nibbrig ook gebruikte in zijn luministische schilderijen.

Waarschijnlijk kreeg Henk Meijer in 1913 de opdracht voor de kalender van 1914 omdat zijn voorganger toen al een tijdje ziek was. Hart Nibbrig is in 1915

op 49-jarige leeftijd overleden aan een onbekende en slepende ziekte. Zijn laatste werk voor de Holda is de kalender voor 1912 (gemaakt in 1911).

Levensfasen

Meijer borduurt voort op de aanpak van zijn voorganger met vier kalenderbladen voor elk drie maanden, of wellicht was dit gewoon de opdracht die hij kreeg. Zijn kalenderbladen verbeelden echter niet de vier seizoenen maar vier levensfasen. Een jonge zwangere vrouw in een weide met lammetjes verbeeldt de geboorte en het prille leven (afb. 4). Achter haar staat een bloeiende levensboom waar vogels in nestelen. In het gras groeien bloemetjes, die worden bestuift door rondvliegende vlinders. Alles staat in het teken van nieuw leven.

Op het volgende kalenderblad zien we een gezin met drie kinderen, dat symbool staat voor het huwelijk en het gezinsleven

(afb. 5). Moeder zoogt de baby terwijl vader speelt met een dreumes. Het jongetje links zit op een hobbelpaard en is het leven al voorzichtig aan het verkennen. De levensboom heeft een voller bladerdek, maar draagt geen bloemen meer. De bloemen in het gras hebben plaatsgemaakt voor grotere planten.

Vruchtbaar leven

Op het derde kalenderblad is een wat oudere man afgebeeld, die peinzend kijkt naar de vrucht in zijn linkerhand (afb. 6). Hij is in de herfst van zijn leven, wellicht is het een weduwnaar omdat hij alleen is afgebeeld. Het lijkt alsof hij zijn leven overdenkt. De roos in zijn rechterhand herinnert aan de vervlogen tijd toen alles nog in bloei stond. De vruchten in de levensboom verwijzen naar een vruchtbaar leven. Maar de vogels in de boom beginnen er al aan te pikken. De rozenstruiken in het gras staan in bloei, maar zijn met hun doorns ook een symbool voor de moeilijkheden en tegenslagen die een mens tijdens zijn leven moet overwinnen.

Op de laatste kalenderplaat zien we dezelfde figuur, maar nu afgebeeld als een oude man (afb. 7). Zijn haren en baard zijn grijs geworden. De man is recht van voren en zeer gestileerd afgebeeld. Hij lijkt op te gaan in zijn omgeving en ziet eruit als een heilige. Zie hoe de besneeuwde takken van de levensboom een aura om zijn bovenlichaam vormen en hoe de volle maan een halo achter zijn hoofd vormt. De kleuren zijn ingetogen en stemmig. De man staat tegen een donkere achtergrond en de weide en planten op de voorgrond zijn geheel

Afb. 4 t/m. 7. Kalenderplaten uit 1914, collectie Rijksmuseum.

Afb. 8. Antoon der Kinderen, *Trap des levens*, muurschildering gebouw Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente in Amsterdam.

Trap des levens

De vormgeving en symboliek van de prenten doen denken aan het werk van Antoon Der Kinderen, die tussen 1895 en 1900 een aantal muurschilderingen maakte voor het trappenhuis van het gebouw van de Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente in Amsterdam. Een van die schilderingen laat 'de trap des levens' zien en bestaat ook uit meerdere afbeeldingen van een man in verschillende levensfasen (de jeugd, de jongelingsleeftijd (afb. 8), de mannelijke leeftijd, de peinzende leeftijd en de ouderdom). Wellicht heeft Meijer dit idee van zijn leermeester aan de Rijksacademie overgenomen voor zijn kalenderbladen voor de Holda.

Of Meijer's ontwerpen in de smaak vielen en of hij nog meer opdrachten heeft gekregen is niet bekend, maar waarschijnlijk was dit een van de laatste Holda-kalenders. De verzekeringsmaatschappij raakte na 1914 in financiële problemen door de economische malaise tijdens de Eerste Wereldoorlog. In 1925 bleek dat de Holda onvoldoende reserves had om voort te bestaan. De verzekeringen werden fors in waarde verminderd en overgedragen aan de Algemeene Friesche Levensverzekering Maatschappij.

verdwenen. De boodschap is duidelijk: dit is de laatste levensfase die gericht is op het geestelijke en op het hiernamaals. Waarin al het aardse wordt losgelaten om uiteindelijk één te worden met de schepping.

Sipke van de Peppel blogt over toegepaste kunst rond 1900. Zijn collectie boekbanden en grafiek is te bezichtigen op www.anno1900.nl.